

1. Achtergrond

- Op donderdag 20 maart debatteert de vaste commissie KGG over de verduurzaming van de industrie.
- Rotterdam heeft als grootste Europese industrie- en havencluster enorme potentie om voorop te lopen als de duurzaamste, meest concurrerende en weerbare energie- en industriehub.
- In de afgelopen jaren heeft Mainport Rotterdam zich bijvoorbeeld al ontwikkeld tot hét biobrandstoffenknooppunt van de wereld. Dit is essentieel voor de verduurzaming van ons transport en het halen van de klimaatdoelen. Ook de grootste groene waterstoffabriek (elektrolyser) van Europa wordt momenteel hier gebouwd en nieuwe plannen zijn bekendgemaakt door o.a. Air Liquide en Zeevonk.
- In totaal zien we meer dan 250 energietransitie-projecten in de Rotterdamse haven die het verschil kunnen maken om Europa en Nederland van energie en belangrijke basisproducten te kunnen blijven voorzien; nu, straks én steeds duurzamer. Ondertussen zit de basisindustrie in de haven en de rest van Nederland ook bepaald niet stil en realiseerde sinds 1990 al 40% aan CO₂-emissiereducties. Zo bouwen we op alle fronten met elkaar aan de nieuwe economie in Rotterdam.
- Ook de chemie hier verduurzaamt met diverse projecten om bijvoorbeeld circulaire kunststoffen te produceren. Juist in deze tijd moeten we de (basis)industrie en chemie in de haven -en in de andere grote industrieclusters- ook koesteren om te zorgen voor een weerbaar Europa dat ook zelf cruciale producten kan blijven maken (les van COVID). De kunststoffen die hier bijvoorbeeld gemaakt worden zitten namelijk in tal van dagelijkse producten, van sportschoenen tot kunststofkousen en in levensreddende producten, van infuuszakken tot medicijnen. Ze zijn óók noodzakelijk voor tal van materialen die defensie gebruikt in de verdediging van onze autonomie. Investeren in defensie zonder een basisindustrie, zorgt ervoor dat we nog steeds flinke zwakke plekken hebben in de verdediging van ons continent. We spreken niet voor niets over basisindustrie: de chemie hier in de haven staat aan de basis van vrijwel alles dat mensen doen: wonen, werken, recreëren, leven en overleven.
- Naast de bijdrage aan onze strategische autonomie en onze verduurzaming, bieden onze bedrijven ook [hoogproductieve werkgelegenheid](#): op MBO, HBO en WO-niveau worden werknemers in de haven goed betaald en is er sprake van hoge arbeidsproductiviteit.
- Om de nieuwe economie in de haven vorm te geven -en ingrijpende *de-industrialisatie* te voorkomen- is op tal van punten echter [dringend actie nodig](#) vanuit het Kabinet, bijvoorbeeld om energiebelastingen en nettarieven te verlagen, zoals onlangs aanbevolen door de Europese Commissie in de Clean Industrial Deal en het Affordable Energy Action Plan.

Hieronder kort onze belangrijkste punten ten behoeve van het komende debat.

2. Aandachtspunten voor het debat

- [Creëren van een eerlijk speelveld voor de Nederlandse industrie¹](#); zoals we begin dit jaar al schreven in een position paper over de situatie in de basisindustrie (lees [hier](#)) hebben veel industriebedrijven in o.a. de (petro)chemie en kunststof (recycling) momenteel te maken met zeer uitdagende marktomstandigheden. Graag wijzen we in dit verband ook op de recente [brief](#) van de gemeente Rotterdam en de provincie Zuid-Holland in de richting van uw kamer en het kabinet.

De moeilijke situatie in de basisindustrie is, naast de hoge energieprijzen, voor een belangrijk deel het gevolg van zaken die Nederland geheel anders aanpakt dan onze buurlanden en de rest van Europa (voorbeelden: nettarieven, CO₂-heffing, plastic-heffing, op terrein van waterstof (bijmengverplichting), raffinageroute, etc). Dit is inmiddels onhoudbaar en op deze punten is dringend actie nodig met in ieder geval:

- [nettarieven die gelijk moeten worden getrokken met buurlanden](#) (conform het Regeerprogramma),
- met [dezelfde ondersteuning als in buurlanden voor elektrificatie](#) (VCR en IKC)
- met een [snel einde aan nationale koppen als de CO₂-heffing, de plastic-heffing, etc.](#)

¹ Lees voor meer nuttige achtergronden t.a.v. de dreigende *de-industrialisatie* deze twee recente rapporten van PWC ([18.02.21-VEMW-Socialeconomische-bijdrage-van-6-sectoren.pdf](#)) en dit rapport van CIEP ([A Game of Jenga with European Industry - CIEP](#)).

- Leg de benodigde nieuwe groene (CO₂-) infrastructuur zo snel mogelijk aan, maak van Aramis publieke infrastructuur (zoals Porthos) en zorg voor spelregels waardoor het betaalbaar wordt (juist voor eerste gebruikers!).

Ook Europa beveelt dit type nationale acties aan in de Clean Industrial Deal. Daarnaast biedt het vorige week verschenen IBO goede aanknopingspunten om met name de lagere nettarieven in de praktijk invulling te geven via amortisatie, herinvoering IKC/VCR en lagere energiebelastingen.

Graag benadrukken wij dat industriebedrijven in de haven (en elders in het land) nú afwegingen maken voor de komende 15-20 jaar. Dreigende risico's, zoals een plastic- of een CO₂-heffing, hebben daardoor nú al het gevolg dat investeringen worden uitgesteld, ook al is bijvoorbeeld de plastic-heffing nog geen feit.

- **De ontwikkeling van de waterstofmarkt weer de wind in de zeilen geven:**
 - Graag wijzen we u op de recente aanbevelingen van het PBL die de ontwikkeling van waterstof in Nederland echt de wind in de zeilen kunnen geven indien het kabinet dit snel oppakt. Deze aanbevelingen verdienen ons inziens navolging. Om de markt voor waterstof in het algemeen op gang te krijgen moet hierbij ook blauwe en koolstofarme waterstof een belangrijkere rol gaan spelen, zoals PBL terecht constateert.
 - In het project H-vision is vanuit ons in dit kader met bedrijven gewerkt aan de ontwikkeling van koolstofarme waterstof uit restgassen van raffinaderijen en chemische bedrijven. Restgassen horen inherent bij de productie van materialen vanuit (duurzame) grondstoffen. Deze waterstof kan een substantiële bijdrage leveren aan de CO₂-reductie (tot ca. 3 megaton per jaar) en een brug slaan naar de opschaling van hernieuwbare waterstof. Hoewel een centrale productielocatie in Rotterdam nu niet haalbaar lijkt, werken individuele bedrijven binnen het consortium nog steeds verder aan dit concept en is er ook interesse vanuit de chemie. Helaas zien wij enkele knelpunten die de uitrol van waterstof uit restgassen in de weg staan en daarom pleiten wij voor:
 1. een eerlijke energiebelasting die samenwerking bij waterstofproductie stimuleert. Dit is nu niet het geval.²
 2. aanpassing van de SDE++ subsidie, waarin rekening gehouden wordt met de omzetting van restgassen in waterstof (dit kost energie en dit heeft een grote impact op de business case) en die techniek-neutraal is.
 3. een duidelijke beleidsvisie op koolstofarme waterstof is noodzakelijk;
 4. financiële ondersteuning en risicodekking voor *first movers* in CCS;
 5. versnelde en realistische vergunningsprocedures en stikstofeisen (zie hieronder).
- **Snelle actie nodig t.a.v. stikstof:** naast hoge nettarieven/energieprijzen en netcongestie bedreigt in toenemende mate ook stikstof de verduurzaming van de industrie. Door recente rechterlijke uitspraken over intern salderen, en doordat de natuur maar niet hersteld wordt, is zeer grote onzekerheid ontstaan in de haven van Rotterdam over miljarden aan investeringen in nieuwe schone fabrieken en productieprocessen. Dit terwijl bijna al die projecten gaan helpen de uitstoot naar beneden te krijgen en het projecten zijn die goed zijn voor het klimaat, een beter milieu en goed voor onze welvaart. Enkele bevindingen na een flitspeiling die wij onlangs hielden onder leden:
 - 71% van de bedrijven geeft aan dat de beslissers in hun bedrijf hebben laten weten dat investeringen in Rotterdam inmiddels in gevaar zijn (vooral door de stapeling van problemen rond stikstof, energieprijzen en netcongestie);
 - een voorzichtige schatting op basis van deze peiling leert dat voor waarschijnlijk meer dan 7 miljard aan gerealiseerde en in uitvoering zijnde projecten in Rotterdam worden geraakt door de vergunningplicht met terugwerkende kracht;

² **Toelichting:** bedrijven betalen geen energiebelasting voor waterstof die ze op eigen terrein produceren uit restgassen, maar wel op waterstof die zij collectief laten produceren uit hun restgassen en daardoor moeten inkopen. Dit ondermijnt de businesscase voor een gezamenlijke centrale productie en ontmoedigt samenwerking.

- voor nog eens 11,4 miljard aan plannen worden bedrijven geconfronteerd met vergunningsproblemen nu intern salderen niet zonder meer mogelijk is. Vergunningen zijn nauwelijks meer mogelijk in de praktijk.
 - Kortom het werk van de Ministeriële commissie Economie en Natuurherstel, onder leiding van de premier, is van groot en urgent belang waarvoor we ook graag uw aandacht vragen. Zorg voor investeringszekerheid voor bedrijven die met terugwerkende kracht een vergunning nodig hebben. Zorg verder snel voor natuurherstel en bronmaatregelen. Alle houdbare oplossingen in het stikstofdossier beginnen immers bij een geborgd pakket aan emissiereductiemaatregelen samen met natuurherstelmaatregelen. Zorg er vervolgens voor dat de voornoemde 250 energietransitieprojecten in de Rotterdamse haven onderdeel van de oplossing van dit pakket maatregelen kunnen worden. Want naast CO₂-reductie leiden deze projecten vaak ook tot stikstofreductie. Vanuit de Europese Commissie wordt de mogelijkheid geboden om de energietransitie ten minste nevensgeschikt te zien aan de natuurdoelen (REDIII). Daarin ligt in ieder geval een belangrijk aanknopingspunt om de bestaande instrumenten zonder beperkingen toe te passen.
 - Tot slot is gerichte vrijstelling voor *tijdelijke* bouwemissies voor decarbonisatie-projecten nodig. Concreet kan de nieuw aangekondigde Europese *Decarbonisation Accelerator Act* een bouwvrijstelling introduceren. Deze Decarbonisation Accelerator Act is aangekondigd in de Clean Industrial Deal voor Q4 en zal focussen op vergunningverlening. Wij roepen Nederland zich op hier hard voor te maken.
- **Nieuwe duurzame markten aanjagen**; bedrijven in de haven kunnen al tal van duurzame producten leveren, denk hierbij aan gerecycled PVC en bijvoorbeeld duurzame isolatiematerialen. Alleen geen mens koopt het door het prijsverschil met minder/niet duurzame alternatieven, ook vrijwel geen enkele (semi-) overheid. Met elkaar moeten we echter de nieuwe markten voor duurzame producten in beweging krijgen om onze industrie op duurzame voorsprong te zetten en nieuwe duurzame markten te creëren, zoals we eerder met succes hebben gedaan met biobrandstoffen, bijvoorbeeld door bij te mengen³. Dit vraagt het aanjagen van de vraag conform de aanbevelingen in de Clean Industrial Deal en de recente oproep van Deltalinqs en talloze andere branches, bedrijven en ngo's.

Bij het stimuleren van vraagcreatie is het overigens essentieel dat we aangrijpen aan het einde van waardeketens bij de gebruikers/eindproducten. De zorg moet bij de eindafnemer komen te liggen. Anders ontstaan situaties zoals we nu zien op de plasticmarkt met talloze faillissementen. Verder is belangrijk dat de overheid een *koplopersrol* pakt door via duurzaam inkopen de markt te stimuleren. In de Rotterdamse haven wordt hiertoe momenteel ook een concreet project ontwikkeld dat lessen moet bieden op nationaal niveau. De nieuw Clean Industrial Deal biedt verder uitstekende kansen om op Europees niveau maatregelen te nemen.

3. Tot slot

Wat wij willen bereiken is een basisindustrie die zorgt voor strategische autonomie, hoogwaardige banen, innovatie én een duurzame leefomgeving. Met slim beleid kan dit hand in hand gaan. Dát is de toekomst die wij voor ons zien. De nieuwe plannen, waaronder de Europese Clean Industrial Deal (CID), bieden volgens Deltalinqs goede handvatten op tal van fronten om de (basis)industrie in de zes industrieclusters in Nederland weer de wind in de zeilen te geven. Cruciaal zijn echter nu vooral twee zaken;

1. vaart maken met implementatie in Europa en Nederland van de nieuwe Europese plannen,
2. daarnaast ligt er een grote verantwoordelijkheid bij de lidstaten om te leveren op zaken als nettarieven, lagere energiebelastingen en het wegnemen van de vele nationale koppen die de interne markt

³ Achtergrondinformatie: de duurzaamheidsmaatregelen die zichzelf terugverdienen zijn grotendeels wel genomen. De maatregelen die nu genomen moeten worden, zorgen voor structureel hogere kosten. Het gaat dus niet alleen om een eenmalige investering (capex), maar om structureel hogere productiekosten (opex). Dit geldt zowel voor de maatregelen voor energietransitie als al helemaal de maatregelen voor de grondstoffentransitie. Dit is ook een belangrijke reden dat maatwerk zo moeizaam van de grond komt: maatwerk biedt vooral een oplossing voor capex, maar bedrijven zitten (ook) met een gat in de opex. Vraagcreatie is dus essentieel.

verbrokkelen (CO2-heffing, plastic-heffing, bij waterstof, etc). De voorjaarsnota en de nieuw op te stellen begroting voor Prinsjesdag bieden kans dit goed te regelen op korte termijn en wij hopen dan ook op steun van uw Kamer hierbij.

In het regeerprogramma van het kabinet is tot slot opgenomen dat het Kabinet een regionale clusteraanpak voor de Botlek nastreeft. Het ministerie van KGG heeft Havenbedrijf Rotterdam en Deltalinqs gevraagd om dit uit te werken. Deze aanpak noemen we inmiddels *Recharge Rotterdam*. Ons eerste beeld is hierbij dat dit project alles in zich heeft om de Europese industrie weer nieuw elan te geven. Dit door een dubbelslag die de concurrentiekracht van het gebied versterkt én extra duurzaamheidsstappen mogelijk maakt die bedrijven alleen nooit zouden kunnen bereiken. Door het gebiedsgerichte karakter van *Recharge Rotterdam* ontstaat daarnaast de kans om projecten en procedures te versnellen conform de nieuwe gebiedsgerichte aanpak in REDIII en NZIA (*versnellingsgebieden*) en de nieuwe Clean Industrial Deal. Dit vraagt echter wel bestuurlijke lef om dit op te pakken, zodat we procedures voor duurzame projecten echt daadwerkelijk gaan versnellen. Hiervan kunnen we vervolgens leren, ten bate van andere industriële clusters. Wij zijn nu in gesprek met KGG over de eerste uitgewerkte plannen. In een later stadium komen wij hier graag bij u op terug, omdat wij hier grote potentie zien om iets goeds te doen voor zowel industrie als het klimaat.

Meer weten?

Mocht u meer informatie willen of vragen hebben dan kunt u contact opnemen met Edwin van Scherrenburg, 06-30417005, vanscherrenburg@deltalinqs.nl